

EESTIKEELSE KIRJANDUSE ALFABEETILINE KATALOOG (EA)

I. KATALOOGI ÜLESANNE   Kataloog on lugejatele kasutamiseks.
Võimaldab leida eestikeelseid raamatuid ja kõiki neid teoseid, mida lugeja võib raamatuks pidada.
Kataloog annab vastuse järgmistele küsimustele:

1) kas raamatukogus leidub konkreetset eestikeelset raamatut, mille bibliograafilised andmed on teada? Missugused trükid sellest on olemas?

2) kas raamatukogus leidub teatud autori (või kollektiiv autori) töid eesti keeles ja missuguseid?

3) missugused teatud raamatuseeriasse kuuluvad teosed leiduvad raamatukogus?

4) missugused raamatud on olemas teatud isiku või kollektiivi kohta?

Raamatukogutöötajad saavad kataloogist vastuse veel järgmistele küsimustele (osaliselt):

1) missugused täiendkirjed on tehtud teoste kohta, mis on töödeldud kuni 1950. aastani?

2) missugused märksõnakaardid on teostele, mis on töödeldud kuni 1950. aastani (ilmunud enne 1945. aastat)?

3) missuguste indeksitega süstemaatilise kataloogi kaardid on teostele, mis on töödeldud kuni 1950. aastani (ilmumisaastatega 1945 kuni 1950)?

II. ASUKOHT   Raamatukogu kataloogide ruumis

III. MAHT   Kataloog asub kataloogikappides 144 kastis.
Kaartide arv (seisuga 1.jaan.1977) on ca 72500.

IV. SISU

1. Keele järgi
- A. Kõik tervikuna või paralleelselt või osaliselt eestikeelset teksti sisaldavad teosed, millel kogu tiitelleht või vähemalt (paralleel)pealkiri tiitellehel on eesti keeleks.
  - B. Teosed, mille tiitellehel puudub eestikeelne pealkiri, järgmistel juhtudel:
    - a) kui kogu tekst või enamik teksti on eesti keeles,
    - b) enne 1917.a. ilmunud teosed, mis sisaldavad kas või osaliselt eestikeelset teksti või käsitlevad eesti keelt ja kui asuvad eestikeelse kirjanduse fondis (F2 šifriga)

Ei peegeldu: pärast 1917.a. ilmunud eesti keele õppevahendid muulastele ja muu keele õppevahendid eestlastele, kui puudub eestikeelne pealkiri nii tiitellehel kui kaanel.

2. Kirjanduse

laadi järgi

Raamatud, raamatud-monograafiad, mitme autori kogumikud, brošüürid, mitmeköitelised teosed, kogutud teosed, seeriaväljaanded, õpikud ja õppevahendid, sõnastikud, entsüklopeediad, teatmikud, kataloogid, kalendrid, albumid, statistilised aastaraamatud, kartograafiväljaanded, dissertatsioonid ja nende teesid, separaadid; jätkväljaannetes ilmunud monograafiad¹;

Kõigist neist nii eestikeelsed originaalid kui tõlked eesti keelde, nende ümbertrükid, kordustrükid, faksiimileväljaanded, koopiad, ka mikrofilmid.

Lühikirjega peegelduvad: jätkväljaanded,¹ ajakirjad¹.

Ei peegeldu: ajalehed, heliplaadid, noodid, osa käsikirjalistest teostest (TRÜ lepingulised tööd, auhinnatööd, diplomitööd), inventeerimata brošüürid.

Ei peegeldu: artiklid, ees- ja järelsõnad

¹ jm. teose üksikosad (s.o. analüütilised kirjed)
koostab perioodika osakond

3. Ilmumiskoha

järgi

Olenemata ilmumiskohast

4. Ilmumisaasta

järgi

Olenemata ilmumisaastast

5. Fondide

järgi

A. Teadusliku Raamatukogu eestikeelset kirjandust sisaldavad fondid, välja arvatud:

- 1) nootide fond,
- 2) TRÜ käsikirjaliste teaduslike ja lepinguliste tööde fond (TT),
- 3) dissertatsioonide fondi auhinna- tööd ja diplomitööd,
- 4) käsikirjade fond (KHO osakonnas),
- 5) reserv-, vahetus- ja varufondid,
- 6) erifond.

B. Õpperaamatukogu kirjandus, mis on ilmunud 1972 või hiljem.

C. Ajaloo- ja Filoloogiateaduskonna raamatukogu (AK) kirjandus, mis on ilmunud 1972.a. või hiljem; varem ilmunud raamatutest ainult need, mis on töödeldud tsentraliseeritult 1975.a. alates.

D. Muude TRÜ erialaraamatukogude kirjandus, mis on saabunud alates 1972. aastast.

E. Deponeeritav kirjandus peegeldub kataloogis ainult oma alalise kohaviidaga.

V. KIRJE

A. Iga väljaande kohta on koostatud põhikirje autori, kollektiivi või pealkirja järgi vastavalt kirjereeglitele. Alates 1950.a. kasutatakse "Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов. Ч. I. Вып. I. Описание книг" koos hilisemate täiendustega. Autori või kollektiivi nimi pealdises on alati ühtses vormis.

B. Mitmeköitelised teosed on kataloogis peegeldatud koondkirjega. Lisaks koond-

kirjele tehakse:

- a) individuaalset autorit või pealkirja omavatele köidetele täiendkirjed,
- b) tuntud kirjanike kogutud teoste puhul ka individuaalkirjed.

C. Individuaalkirje omavad perioodilistes väljaannetes ilmunud monograafiad.¹

1. Täiendkirjed

A. Täiendkirjeid tehakse:

1) autoriga põhikirje korral:

- a) teisele ja kolmandale kaasautorile,
- b) ilukirjandusliku teose pealkirjale ja tõlkijale,
- c) teatmeteose pealkirjale,
- d) pealkirjale, kui autor (koost.) on kaanel märkimata,
- e) isikutele, kelle elu ja tegevust teos käsitleb (tema kohta),
- f) illustreerijale Riikliku Kunstiinstituudi (Šifris RKI) väljaannete puhul,
- g) ümbertöötlejale,
- h) autorile koos pealkirjaga paralleelse teksti ja tiitellehega teose puhul (parall. teksti keeles),
- i) kollektiivile, kui teos käsitleb kollektiivi ajalugu või tegevust;

2) pealkirja all kataloogitud teose puhul:

- a) esimesele autorile (koostajale),
- b) toimetajale (esimesele või peatoim.)
- c) väljaandvale asutusele,
- d) kaanepealkirjale, kui see erineb tiitellehel olevast pealkirjast kolme esimese sõna osas,
- e) isikutele, kollektiivile, illustreerijale ja ümbertöötlejale (vt.p.¹ e, f, g, i);

3) kollektiivi all kataloogitud teose puhul:

¹koostab perioodika osakond

- a) koostajale,
- b) toimetajale, kui toimetaja on näid. tiitellehel või selle pöördel,
- c) pealkirjale, mille algus erineb põhikirje pealdisest; täiendkirjet pealkirjale ei tehta, kui pealdiseks on ajutine kollektiiv.

2. Seeria- kirjed

Seeriaväljaande iga üksik teos omab ise-
seisva kirje. Lisaks on tehtud seeria-
kirjed seeria nimetuse all.

3. Viite- kaardid

Viiteid tehakse:

- a) autori (ka toim., tlk.) nime erineva-
telt vormidelt (nimemuutus, pseud.)
kataloogis kasutatavale nime vormile,
- b) kollektiivi nimetuse erinevatelt vor-
midelt kataloogis kasutatavale nime
vormile,
- c) uuelts kirjavisi vormilt vanale kirja-
viisile, kui seda kataloogis esineb.

4. Teatme- kaardid

Teatmekaarte kasutatakse:

- a) kataloogikaartide järjestuse selgita-
miseks,
- b) kirjereeglitest tingitud muudatuste
puhul kirje pealdises,
- c) kollektiivide puhul, mis on muutnud
oma nimetust.

VI. ORTO- GRAAFIA

Kirjes kasutatakse teose ortograafiat.

VII. KIRJE VORM

Kataloogis on kasutatud põhiliselt 3
erinevat kirje vormi:

- 1) kuni 1950.a.
- 2) 1950 - 1973.a. - ühtsete reeglite järgi
- 3) alates 1974.a. muudetud ühtsete reeglite
järgi.

Vanade kaartide ümberkirjutamisel (taastamisel) säilitatakse senine kirje vorm. Kuni 1950.a. ilmunud raamatud, mis on raamatukokku saabunud hiljem, kataloogitakse ühtsete reeglite järgi.

VIII.RAAMATU- KOGU- LIKUD MÄRK- MED

1. Vanemas osas

Kataloog on küll lugejate kataloog, kuid oma vanemas osas (enne 1950.a. töödeldud kirjandus) täidab ka sisekataloogi ülesannet: (Põhi)kaardi pöördel on osaliselt näidatud märksõnad (või indeksid) ja täiendkirjed; viimased ei ole enam täielikult maksvad seoses kaartide ümberkorraldamisega kataloogi redigeerimisel 1969 kuni 1973. Märksõnad ja indeksid ning nende parandused kajastatakse kataloogis ka praegu jooksva töö käigus².

2. Uuemas osas

Kataloogikaartidel, mis on koostatud 1950. a. või hiljem, puuduvad raamatukogulikud märkmed (need tehakse alfabeetilise sisekataloogi kaartidele).

IX.KATALOOGI ÜLES- EHITUS

1.Tähestik

Kataloog on üles ehitatud järgmise tähestiku alusel:

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
m	n	o	p	q	r	s	š	z	ž	t	u
v(w)	õ	ä	ö	ü	x	y					

Muid diakriitilisi märke ei arvestata (ā,ā=a, č=c, ø=o jne.)

2.Järjestamise reeglid

Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов. Ч. I. Вып. 2. Организация алфавитного каталога книг. М., 1961.

²Liigitamise ja märksõnastamise sektori töötajate poolt.

A. Põhi- ja täiendkirjed, seeriakirjed, viite- ja teatmekaardid järjestatakse tähestikuliselt ühtses reas.

B. Järjestusühikuks on sõna ja lause. Kirjavahemärgid, v.a. punkt, ei tule arvesse. Sidekriipsuga sõnad, on arvestatud liitsõnaks (üheks sõnaks). Sidekriips sõna lõpul ja sellele järgnevas sõna moodustavad eraldi sõnad.

C. Erandlikult järjestatakse lühendite ENSV, NSVL, EKP ja NLKP alla kirjed, mille pealdises või pealkirja esimeste sõnadena esineb mittelühendatud vorm.

Lühendite EKP ja NLKP alla järjestatakse ka kõik need partei materjalid, mis on välja antud partei varasemate nimetuste all.

D. Ühesuguse järjestussõna korral järjestatakse:

- a) perekonnanimi,
- b) asutus vm. kollektiiv,
- c) pealkiri.

E. Ühe autori piires järjestatakse :

- a) autori enda tööd (kogutud, valitud, üksiktööd, incl. tema koostatud tööd),
- b) tema toimetatud tööd,
- c) tema poolt tõlgitud tööd,
- d) tema kohta tehtud täiendkirjed,
- e) tema nimi pealkirjana.

F. Ühe kollektiivi piires järjestatakse:

- a) kollektiiv tervikuna autori kohal,
- b) kollektiivi allasutus autori kohal,
- c) kollektiiv pealkirjas.

G. Ühesuguse pealdise ja pealkirjaga kirjete järjestamine:

- a) eri trükkide järjestamisel on aluseks vastupidi-kronoloogia;
- b) õpikud järjestatakse klasside kasvavas numeratsioonis, ühe klassi õpiku eri trükid omavahel vastupidi-kronoloogiliselt;

- c) kongresside, konverentside materjalid järjestatakse nende toimumise järjekorras.
- H. Mitmeköitelised teosed ja aastaraamatud järjestatakse köitenumbrite kasvavas järjekorras.

3. Kataloogivormistus

- A. Vahekaartide kasutatakse teatud hulga kaartide eraldamiseks. Vahekaardile kirjutatakse täht, silp, sõna, autori nimi või seeria nimetus.
- B. Vahekaardid on valgest plastmassist:
  - a) iga tähe ees kitsa keskväljega,
  - b) 20 kuni 40 kaardi järel vasakul asuva trapetsikujulise vahekaardi väljel märgitakse tähtede ühendid, sõnad või nimed;
  - c) alluv vahekaart parempoolses servas; Suuremate seeriade ees kasutatakse keskväljega pappvahekaarte.
- C. Kataloogikasti etiketid on punasest paberist. Etiketil on kasti number ja täht, tähtede ühend, sõna või nimi, millega algab esimene kaart kastis ja sidekriipsu järel - millega algab viimane kaart kastis.
- D. Kataloogi juurde kuulub silt ja alfabeedi tabel.

X. AJALUGU

1. Daatumid

- A. Koostamise algus: 1922.a. Esialgu loodi sõnastikkataloogina.
- B. 40-ndate aastate teisel poolel eraldati sõnastikkataloogist alfabeetiline osa, millest moodustus vanem alfabeetiline kataloog, mida aastani 1956 kasutati sisekataloogina ja mis asus tööruumides.
- C. Soovitatava kirjanduse jaoks moodustati 40-ndate aastate lõpus omaette kataloog lugejatele.
- D. 1950.a. alustati ühtsete reeglite järgi uut alfabeetilist kataloogi, mis lugeja-

- tele pandi välja 28. veebr.1950.
- E. 1952 liideti kokku kaks uuemat alfa-beetiliist kataloogi.
  - F. 1956-1957 ühendati ühtsesse kataloogi ka vahepeal sisekataloogina seisnud vana kirjanduse kataloog.
  - G. 1967-1968 eraldati kataloogist perioodikaväljaannete kirjed.
  - H. 1969-1973 redigeeriti kataloog
  - I. 1972.a. alates jätkatakse kataloogi keskkataloogina.

2.Redigeerimine

1969-1973.a. redigeeriti kataloog vanade (kuni 1950.a.) kirjete osas¹, mille tulemusena kataloog ühtlustus. Vanu kirjeid ümber ei kirjutatud, vaid tehti vajalikud parandused kirje pealdises. Redigeerimise käigus eraldati analüütilised kirjed ning mittevajalikud täiendkirjed (autoriga teose toimetajale, mitteilukirjandusliku teose tõlkijale, kohanimedele jne.) ning koostati puuduvad täiendkirjed (teatmeteoste pealkirjadele). Toimetaja ja tõlkija järgi koostatud kirjele lisati nime järele vastav märkus (toim., tlk.) ja koostati kirje ka pealkirja järgi. Täiendkirjetele lisati ilmumisandmed. Initsiaalide avati sel juhul, kui seda sai teha kataloogi põhjal.

Ühe isiku poolt koostatud või kirjutatud töödest eraldati omaette gruppina tema poolt toimetatud, tõlgitud, illustreeritud ja tema kohta kirjutatud tööd vastava märkuse lisamisega nime järele pealdisesse. Tehti viiteid uuelts kirjaviisilt vanale ja kollektiivide erinevate nimevormide puhul. Koostati nimekiri kataloogis esinevate võõr- ja venekeelsete kirjete kohta (vanad eesti keele grammatikad, sõnastikud, õpikud ≈120 nim.); töö selles osas lõpetati

aa. 1975-1976; eestikeelse kirjanduse alfabeetilisest kataloogi jäeti enne 1917.

a. ilmunud teoste kirjed (lisaks dubleeriti ka teise keele kataloogi jaoks kaardid); pärast 1917.a. ilmunud teoste kaardid eraldi eestikeelsest kataloogist ja liideti vastava keele kataloogi.

1973.a. kontrolliti eestikeelse kirjanduse sisekataloogi kaartidel olevaid kataloogimärke: kui senini ei peegeldunud kõik teosed lugejate alfabeetilisest kataloogis, siis nüüd dubleeriti kõik puuduvad kirjed ja liideti kataloogi.

Kataloogi redigeerimine lõpetati täielikult 1976.a.

3. Põhitöötajad

Linda Metslang-Lao	1922-1964
Heljo Konts	1964-1974
Tiia Vahtra	1974-

XI. ABIVAHENDID

1. Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов. Ч. I. Вып. I. Описание книг. (koos hilisemate täiendustega).
2. Sama. Ч. I. Вып. 2. Организация алфавитного каталога книг.
3. Lühendid eestikeelsete trükiteoste kataloogimiseks ja bibliografeerimiseks. Tln, 1971.
4. Kataloogija otsuste kartoteek.
5. Eestikeelse kirjanduse sisekataloog, see-riate kartoteek ja viidete kartoteek.
6. Käesolev kataloogijuhend koos lisadega.

XII. TÖÖKORD

1. Kataloogi redaktor

Vastutab kataloogi eest:

- 1) tagab kataloogi vastavuse käesolevale juhendile ja tema lisadele;
- 2) juhib või viib läbi igapäevast kataloogitööd: kaartide liitmine, kustutatud kirjanduse kaartide eraldamine, šifrite juurde-märkimine, kustutamine või parandamine, kataloogi jooksev redigeerimine ja hooldamine;

- 3) valmistab ette ja esitab otsustamiseks osakonnas või metoodikanõukogus olulise-
mad muudatused kataloogi sisus ja üles-
ehituses;
- 4) teeb plaanilist redigeerimist;
- 5) täiendab kataloogijuhendi lisasid (2 ek-
semplaris) ja kataloogija otsuste karto-
teeki.

2. Perioodika osakond

- 1) annab perioodilistes väljaannetes ilmu-
nud eestikeelsete monograafiate ja ise-
seisvat pealkirja omavate kogumike kohta
individueaalkirjed;
- 2) annab eestikeelsete jätkväljaannete koh-
ta ja ajakirjade kohta lühikirjed;
- 3) vastutab eelpoolnimetatud kaartide täie-
likkuse ja kvaliteedi eest.

3. KHO

- 1) märgib haruldaste raamatute fondi eralda-
tud teoste kaartidele šifrisse "R";

4. Muud osa- konnad

- 1) viivad kataloogi sisse nende algatusel
tehtud šifri^{muudatused}parandused või informeerivad
šifrite parandamise vajalikkusest kata-
loogi redaktorit.

Kataloogijuhend on koostatud 2 eksemplaris:

- 1) kataloogimisosakonna eksemplar,
- 2) kataloogi redaktori eksemplar,
- ~~3) metoodikaosakonna eksemplar.~~

nov.1976

Koostajad: T.Vahtra, H.Riives.

MUUDATUSED

1978.a.

IV.

2. Alates 1978.a. detsembrist hankiti kataloogi liitma ka TRÜ käsikirjaliste teaduslike ja lepinguliste tööde kaarte (vanad + uued).

5. Kataloog sisaldab TRÜ käsikirjaliste teaduslike ja lepinguliste tööde fondi (TT fond).

VII.

4). Alates 1978.a. 1. aprillist kasutatakse uut kirje vormi GOST 7.1-76.

XI.

7. Библиографическое описание произведений печати. Метрически-методические указания. М., 1978.

8. Uut kataloogimises. Ten., 1978.

1979.a. Muudatusi ei ole.

1980.a. X₂. Redigeerimine vana raamatu osas (kuni 1917. ^{ilm.})
Võrreldi raamatukogu lugejate kataloogi kirjandusmuuseumi koostatud bibliograafiaga, täiendati kirjeid olulisandmetega, tehti täiendusi ja parandusi autorite ^{nimedes} ja viidete osas.

1982.a. IX₂.c. Seoses kataloogide ümbertöötamisega uues majas järjestati ümber ENSV lühendi alt Eesti SVV alla, olenemata sellest, kas kirjes on lühendatud vorm või mitte.

1983.a. Muudatusi ei ole.

1991.a. Slauati EA-SK liitma Tü diplomitööde ja aukirja-
tööde kaarte.

Täiendused ja muudatused

eestikeelse kirjanduse alfabeetilise kataloogi (EA) passile alates 1984.a.

Pass kataloogile nr.5 „TRÜ TR kataloogisüsteemi juhis“

Kataloogis on aastatel 1632-1998 ilmunud eestikeelne kirjandus.

Kataloog koostati aastatel 1922-1998. Kasutatud on erinevaid kirjereegleid:

- 1) kuni 1950. aastani olid aluseks 1920.–1930. aastatel Tartu ülikooli raamatukogus F. Puksoo juhendamisel koostatud ja täiendatud „Kataloogimisjuhised“.
- 2) 1950–1973 - Nõukogude Liidus kehtinud nn ühtsed reeglid „Единые правила описания произведений печати для библиотечных каталогов. Ч. 1. Вып.1, Описание книг“.
- 3) alates 1974. a. - ühtsete reeglite uusredaktsioon.
- 4) 1978. aastast kasutati uut kirje vormi GOST 7.1.– 76.4 ning Eestis koostatud juhiseid „Uut kataloogimises“ (Tallinn, 1978) ja „Trükiste bibliograafiline kirjeldamine“ (Tallinn, 1981).
- 5) 1986. aastast - „Правила составления библиографического описания. Ч. 1, Книги и сериальные издания“. (Moskva, 1986).
- 6) 1994. aastal, seoses üleminekuga arvutikataloogimisele, võeti kasutusele rahvusvahelised reeglid (ISBD, AACR).

1984 - tehti vahekaardid Tartu ülikooli allasutuste väljaannetele.

1985 - redigeeriti nimeviiteid, lisandus 23 uut viidet; ühe autori erinevad nimevormid viidi ühtse nimevormi alla.

1986-1987 - vaadati kataloog kaart-kaardilt läbi, asendati 945 kulunud kaarti ja kirjutati 57 uut kolmnurkset vahekaarti.

1991 - hakati kataloogi liitma ka TÜ diplomitööde ja auhinnatööde kaarte.

1992 - kataloog tõsteti ümber.

1994 - uue ajastu algus, mindi üle arvutikataloogimisele (INGRID). Kirje koostamisel kasutati komplekteerijate poolt kirjanduse arvelevõtmisel koostatud lühikirjet. Kataloogija sisestas kõik vajalikud andmed ning seejärel trükkis välja kataloogikaardi spetsiaalsele rebitavale kaardipaberile. Kaart- ja elektronkataloogi koostamine jätkus paralleelselt.

1997 - Tiia Vahtra lõpetas töö kataloogiga, jätkas Mare Vadi (1997-1998).

1998 - infosüsteemi INNOPAC kasutuselevõtuga lõpetati kaartkataloogide, seega ka EA kataloogi, koostamine, täiendamine ja parandamine.

01.01.1999 seisuga oli kataloogis umbes 157 000 kaarti, 216 kastis. Viimasel 10 aastal oli kaartide juurdekasv aastas 5100.

16.01.2004 - kataloogitoimkonna ja kataloogide säilitamise töögrupi koosolekul otsustati täiendada 1976. aastast pärinevat EA kataloogi passi (koostajad: T. Vahtra, H. Riives): lisada uusi andmed ja teha elektrooniliselt kättesaadavaks.

2004 - Svetlana Kuul koostas EA kataloogi passi täiendused ja muudatused.

23.03.2006 - kataloogide säilitamise töögrupi koosolekul otsustati: EA kataloog **kuulub alalisele säilitamisele**, sest on täielikum kui eestikeelse kirjanduse generaalkataloog.

2007. a. algul lõpetati EA kataloogi kaartide sisestamine e-kataloogi ESTER.

2009.a. algul tõsteti kataloog kokku - tagasi kolme kappi (144 kasti).

18.02.2009 koliti kataloog kataloogisaalist sedelkataloogide ruumi.

Elsa Loorits, 10.11.2014